

PAVEL CHIHAIĂ, *Tradiții răsăritene și influențe occidentale în Țara Românească*, München, 1983, 213 p.

Continuând preocupări persistente și fructuoase, Pavel Chihaiă reia problematica incitantă, dar încă insuficient limpezită în resorturile ei lăuntrice, a contactelor pe plan cultural ale Țării Românești cu Orientul și Occidentul în decursul evului mediu. Volumul cuprinde 11 studii, precedate de un „Cuvînt înainte” și succedate de un rezumat în limba franceză. Paleta tematică a studiilor este diversă, remarcîndu-se totuși o predilecție pentru aspectele culturale și arhitecturale.

Cele 11 studii se referă la scenele redată în cele trei miniaturi din *Chronicon Pictum Vindobonense* privind războiul dintre Basarab I și Carol Robert de Anjou (1, p. 9—17), cetățile ridicate și stăpînite de Mircea cel Bătrîn și rolul lor defensiv (2, p. 18—38), calitatea de cavaler al Ordinului Dragoșului — întemeiat de Sigismund de Luxemburg — al lui Vlad Dracul și implicațiile heraldice și politice ale acestei apartenențe (3, p. 39—77), sensul însemnelor armoriale din redarea sculpturală a stemei lui Radu cel Mare (4, p. 78—81), raporturile romanului „Varlaam și Ioasaf” cu „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie” și cu scenele de pe unele icoane din Muntenia (5, p. 92—102), semnificația imaginii ecvestre de pe piatra de mormînt a lui Radu de la Afumați și referirile cronicărești la faptele sale (6, p. 103—117), tipologia portalurilor din secolul al XVI-lea din Țara Românească și originea motivelor ornamentale cu care erau împodobite (7, p. 118—129), componentele tradiționale și cele de curînd adoptate de pe portalurile din epoca domniei lui Matei Basarab (8, p. 130—149), elementele sculpturale de pe casele Năstureilor de la Herăști și interferențele lor artistice (9, p. 150—157), ambianța culturală din centrele citadine ale Țării Românești la mijlocul secolului al XVII-lea, componentele, trăsăturile și tendințele vieții artistice și literare orășenești (10, p. 158—179), modelele ecumenice și voivodale în cadrul reprezentărilor artistice medievale din Țara Românească (11, p. 180—205).

Fornînd de la o penetrantă analiză a unor elemente de amănunt, însumînd însă adesea valențe definitorii, Pavel Chihaiă reușește să distingă și să reliefeze componente majore ale fenomenului artistic și literar din Țara Românească, particularismele sale, axate pe valorile autohtone, pe care s-au grefat în decursul timpurilor, într-o succesiune și intensitate nu întotdeauna cadenciată, înriuriri de sorginte orientală și occidentală. Cu toate că nu toate aspectele dezbătute poartă amprenta unei stricte originalități, iar pe alocuri anumite formulări concluzive sînt pasibile de remanieri prin prisma materialelor informative puse în valoare în ultimul timp (dintre lucrările cu tematică tangentă cu cea abordată de autor, pe care însă autorul nu le-a mai putut consulta, selecțăm: Gh. I. Cantacuzino, *Cetăți medievale din Țara Românească. Secolele XIII—XVI*, București, 1981; Veniamin Nicolae, *Citirile lui Matei Basarab*, București, 1982; N. Constantinescu, *Curtea de Argeș (1200—1400). Asupra începuturilor Țării Românești*, București, 1984), demersul lui Pavel Chihaiă își păstrează din plin utilitatea. Desigur că dacă volumul ar fi fost însoțit de o ilustrație mai bogată, pledoariile din text ar fi fost percepute incomparabil cu mai multă facilitate.

Disponind de o variată informație, recollată nu numai de pe tărîmul istoriei artei și a literaturii, ci și din cercetările arheologice, numismatice, heraldice etc., autorul a reușit să redea o imagine plurivalentă a manifestărilor de ordin cultural, punînd în evidență aspectele mai puțin investigate ale spiritualității românești. Studiile incluse în volum, chiar dacă nu reconstituie în ansamblu tema anunțată de titlu, se inscriu drept referințe de neignorat, alcătuiind trepte indispensabile ale aceluia edificiu major ce se cere înălțat: sinteza globală a culturii medievale românești, în toate componentele sale.

VICTOR SPINEI